

Kriza v Urugvaj

Težka kriza, katero preživlja sedaj Urugvaj, ni od danes ali včeraj, temveč je prihajala počasi, toda nezadržno zadnjih 15 ali 20 let. Nihče ni hotel pravočasno podvzeti potrebnih ukrepov, čeprav je bilo jasno videti, kam gre cela stvar, temveč so tako odgovorni politiki, kakor tudi ljudstvo na splošno tiščali glavo v pesek, kakor to dela noj, kadar se bliža nevarnost.

Rezultat takega početja je katastrofalen, je današnja kriza splošnega značaja. Se pravi gospodarska, politična, upravna ter je le malo stvari, ki ne bi bile prizadete ter bi šle svojo normalno pot.

V političnem oziru sta se obe tradicionalni politični stranki, to je stranka belih in rdečih, razcepili na celo vrsto skupin in skupinic, ki sploh ne poznajo enotnega stališča ali strankarske discipline, temveč nastopajo v posameznih vprašanjih čisto samostojno in neodvisno. To seveda silno slabi moč državnega predsednika in njegove vlade, ki nikdar ne moreta vedeti, ali bodo v poslanski zbornici in senatu prodrli s kakšnim svojim predlogom in stališčem. V današnjih težkih razmerah bi država nujno potrebovala močno in notranje enotno vladajočo stranko, ki bi na hiter in učinkovit način izvedla ukrepe za ozdravitev razmer. Toda take stranke dejansko ni, temveč obstajajo le številne skupine pod vodstvom malih in ambicioznih voditeljev, ki mečejo drug drugega polena pod noge, ne da bi na splošno uvideli silno kritično stanje države. To je ena izmed rak-ran v življenju Urugvaja.

Kar se gospodarstva tiče, so precejšen del gospodarske delavnosti že pred desetletji prenesli na nekatera monopolizirana podjetja, odvisna od države. Te ustanove so se pokazale kot nerentabilne in neučinkovite in mora njihov deficit vedno znova pokrivati državna blagajna, za katero predstavlja to velikansko breme. Na drugi strani tradicionalni urugvajski izvoz mesa in volne ne najde več tako ugodnih svetovnih tržišč kakor nekdanj. Poleg tega industrija v tej mali deželi ni prišla do razvoja, ampak je nasprotno splošno produktivnost še nazadovala. Zato je seveda prišlo do popolnega padca nekdanje močne urugvajске valute in sedanjega katastrofalnega glosopodarskega položaja.

Kar se tiče javne uprave, je dvakrat ali trikrat prenapolnjena z uradniki, ki so jih nastavile posamezne politične stranke iz političnih razlogov.

Socialna zakonodaja je dostikrat sprejela iz političnega oportunizma popolnoma neumestne zakone, ki daleč presegajo finančno zmogljivost države. Med temi je npr. zakon o materah, po katerem naj se upokoji vsaka ženska, ki ima 10 let dela in enega otroka.

V pogledu javnega življenja in sindikalnih organizacij je komunizem v zadnjih letih spretno in do kraja izkoristil širokogrudno demokratično nazoranje urugvajskega ljudstva. Prevrtnim levičarskim elementom je uspelo, da so se krepko zasidrali na avtonomni univerzi, v dijaških organizacijah in delavskih sindikatih, in da so prodrli s svojim vplivom tudi še drugam.

Po Castrovi zmagi na Kubi je oboževanje gverile, nasilja in komunističnih pobijačev, kakor je bil „Che“ Guevara, postala dokaj razširjena splošna moda in je to ogromno pripomoglo k zmedbi duhov in pojmov.

Vse to se je dogajalo že dolgo časa ob popolni neuvidevnosti, kratkovidnosti ter slepoti političnih voditeljev. Pa tudi v ljudstvu samem se ni razvil pravi čut za bližajočo se nevarnost, ampak so ljudje na splošno neaktivni in brez odpora proti vedno močnejšim ekstremističnim strujam. Na ta način se pač nemoteno širi komunistični strup, ki ga vcepljajo poklicni agitatorji in agenti.

Ves ta negatívni razvoj, ki se je vršil skozi dolga leta na različnih področjih, je nekako sredi letošnjega leta privedel deželo tako daleč, da je postalo vsako normalno življenje popolnoma paralizirano. Nepretrgani valovistavk in nemirov, popolen padeč valute ter strahovita draginja so privedli Urugvaj na

Nesoglasja v Moskvi zaradi zasedbe Češkoslovaške

Zasedba Češkoslovaške moskovskim partijskim funkcionarjem vedno bolj potrjuje veliko politično napako, ki so jo napravili v avgustu. Ne samo, da so s tem nasilnim dejanjem komunistični propagandi po vsem svetu izbili iz rok dosedanja politična gesla za mir, neodvisnost narodov in držav, proti kolonializmu, za razorožitev, ampak so samim sebi z zasedbo Češkoslovaške v zasedeni deželi napravili največje težave. Kaj naj torej s Čehi, kako naj jih spravijo na kolena, da bi bili poslušno orodje Moskve, to so vprašanja, na katera nimajo zadovoljivih odgovorov.

Sedanji partijski oblastniki v Pragi so sprejeli sovjetske zahteve. Med drugim so uvedli cenzuro, toda je ni mogoče izvajati povsem, ker ne morejo dobiti ljudi, ki bi opravljali ta odvratni posel pri listih. Tako so listi med drugim zadnje dni objavili, da se je v neki anketi od 864 vprašanih oseb izjavilo za Dubčeka, ki je na črni listi tistih čeških in slovaških osebnosti, ki naj bi jih Čehi sami odstranili, kar 783 ljudi.

Predsednik države Ludvík Svoboda, Dubček, predsednik vlade Oldřich Černík in predsednik parlamenta Smrkovský so se po nekaterih izjavah med sabo s prisego zavezali, da bodo držali skupaj in da ne bodo pristali na odstranitev nobene od teh osebnosti. Naj sovjeti puste vse pri miru, ali pa naj poženejo vse in notem iščejo po Češki in Slovaški ljudi, ki naj bi med njimi opravljali krvniški posel.

Omenjene češke osebnosti so prejšnji teden zaprosile Moskvo tudi za razgovor, ki naj bi bil v petek, 20. t. m. V Pragi so bili češki funkcionarji že pripravljeni na odhod v Moskvo, pa je

Pripravlja Brežnjev nov napad?

V sovjetski komunistični stranki je Brežnjev tisti, ki zahteva povsod odločno partijsko politiko in neusmiljeno nastopanje proti vsem nasprotnikom komunizma. Na njegovo zahtevo je sovjetska vojska tudi zasedla Češkoslovaško.

V zadnjih dneh je v svetovni javnosti vzbudilo pozornost kratko sporočilo, da je prišel 20. t. m. v Sofijo glavni poveljnik obojnih sil Varšavskega pakta maršal Ivan Jakubovský. Pred njegovim prihodom v bolgarsko prestolnico je bil vodja bolgarskih komunistov Todor Živkov v Moskvi na tajnih razgovorih pri Brežnjevu.

Navzočnost sovjetskega maršala, poveljnika obojnih sil držav Varšavskega pakta, iz katerega je pred kratkim izstopila Albanija, je sprožila dva

od tam prišlo sporočilo, da je konferenca preložena na torek 24. t. m. Čehi so v Moskvi nameravali od sovjetov zahtevati izpolnitev njihove obljube o začetku delnega umikanja obojnih sil iz češkoslovaškega državnega področja, ker da so Čehi in Slovaki že izpolnili vse sovjetske zahteve. Eden od vidnih čeških funkcionarjev je v zvezi s preložitvijo razgovorov izjavil, da imajo sovjetski partijski funkcionarji med sabo sedaj zadosti opravka, ker da so med njimi prav zaradi zasedbe Češkoslovaške deljena mnenja. Čuli so se celo glasovi o odhodu predsednika sovjetske vlade Kosišina, ki da je bil proti zasedbi Češkoslovaške. Tudi odložitev konference dne 24. t. m. na nedoločen čas novice o nesoglasju v sovjetskem politbiroju samo potrjuje.

V zvezi z razgovori čeških funkcionarjev v Moskvi je eden od njih izjavil, da hočejo dobiti od sovjetov v Moskvi jasen odgovor, kaj nameravajo z njimi počenjati: ali jih mislijo pobesiti, ali pa pomilititi.

O neodbravnanju ruskega ljudstva sovjetskega vojaškega pohoda nad Čehi in Slovake govori tudi posebna knjiga, ki so jo izdali v Moskvi. V njej partijsko vodstvo opravičuje zasedbo Češkoslovaške z navedbami, da so to morali storiti, ker da je bila komunistična vlada na Češkem tako slabotna, da je obstajala nevarnost, da jo bodo zrušili „kapitalistični protirevolucionarji“.

V zvezi z moskovskimi napadi in grožnjami Zahodni Nemčiji, je pa Johnson nedvoumno povedal Moskvi, da bo na vsak morebitni napad na Zahodno Nemčijo tako odgovorila Zahodnoevropska obrambna skupnost.

odločna protesta: Prvi je prišel iz Albanije, drugi pa iz kitajskega Pekinga.

Albanska vlada v protestni noti bolgarski vladi očita, da navzočnost sovjetskega maršala v Bolgariji pomeni, da se tam pripravlja napad na Albanijo. Albanija proti temu odločno protestira ter zahteva od bolgarske vlade, da mora pri sovjetih doseči, da bodo umaknili svojo vojsko iz Bolgarije.

Kitajska komunistična vlada v Pekingju je pa istočasno opozorila Moskvo, da je kitajska odločno na strani Albanije in da bo napad na to državo za vsakega napadalca gotovo uničenje.

Navzočnost sovjetske vojske v Bolgariji je seveda opozorilo tudi Titu, da so sovjeti blizu.

IZ TEDNA V TE DEN

V New Yorku se je 24. septembra začelo 23. redno zasedanje glavne skupščine ZN. Za predsednika zasedanja je bil izvoljen gvatemalski zun. minister Emilio Arenales Catalan.

Levičarski študentovski in delavski elementi v Urugvaj in Mehiki so prejšnji teden obnovili izgredov proti vladam obeh držav. V Urugvaj so bili veliki nemiri in spopadi med izgredniki in

rob propada, tako da je položaj izgledal obupen in nemogoč.

Vlada je morala proglasiti izredno stanje ter mobilizirati oziroma postaviti pod poveljstvo vojske celo vrsto javnih obratov, ustanov in uradov, da je s tem zagotovila nadaljevanje urejenega življenja. Ker bi drugače odnovedalo prav vse in bi nad vsem zavladal splošen kaos.

Pozneje je policija napravila nenadno preiskavo na poslopih univerze ter je odkrila eksplozive, prače za metanje kamnov (nekateri v velikosti katapulte) in drugih predmetov za boj proti varuhom javnega reda. Zaradi tega upravičene posega policije je prišlo do strahovitih in množičnih dijaških izgredov, pri katerih so komunistični hujskači nastopali s tako besnostjo, da je bila policija prisiljena uporabljati orožje in je bil ubit en „študent“, ki je bil v resnici skoraj 30 let star komunistični agitator.

policijo v Montevideu, v Mehiki pa v glavnem istoimenskem mestu. V Montevideu sta bila med neredi ubita dva študenta. Vlada je za preprečitev novih izgredov zaprla srednje in visoke šole ter izdala policiji stroga navodila za ohranitev reda; izgnala je tudi tri uradnike sovjetskega veleposlaništva; v Mehiki je pa vojska zasedla vseučiliška poslopja. Prav tako olimpijski sta-

Odločno zadržanje vlade je zadnji čas nekoliko umirilo do skrajnosti napeto situacijo v Urugvaj. Vendar ne more biti govora o nekem dokončnem pomirjenju. To potrjujejo prav te dni obnovljeni študentovski in delavski izgredi. Slej ko prej gre za zagrozen in odločen boj med javno oblastjo, ki hoče zagotoviti nadaljevanje demokratskega sistema, in pa med dobro organiziranim in iz tujine z denarjem podprtim komunističnim gibanjem, ki stremi za zrušenjem demokracije in vzpostavitvijo Castrovem podobnega režima.

Veliko škoda je, da v številne skupine razbit parlament ne podpira v zadostni meri vlade in državnega predsednika.

Zato ostane odprto vprašanje o izidu te gluhe in neizprosne borbe, katere odmev se bo v bodoče še pogosto slišal preko urugvajskih mej. —el

Las Naciones Cautivas contra la amenaza soviética

La Delegación en Buenos Aires de la Asamblea de las Naciones Cautivas de Europa dió una declaración con motivo de haber sido consagrada esta semana a dichos países. Señala en documento que Albania, Rumania, Checoslovaquia, Estonia, Hungría, Letonia, Lituania, Bulgaria y Polonia representan 120 millones de habitantes sometidos al imperialismo soviético. Al mismo tiempo 43 millones de afiliados a los partidos comunistas de todo el mundo "mantienen encadenados a 1.300.000.000 de seres humanos".

Finalmente el documento señala que la invasión soviética a Checoslovaquia es también una amenaza a Europa Occidental y pide al pueblo y al gobierno argentinos que hagan oír sus voces en foros nacionales y internacionales "contra la ingerencia del comunismo en la vida de nuestros pueblos cautivos, pidiendo que se realicen elecciones libres en todos los países sometidos al totalitarismo soviético".

Od komunizma zaslužnjeni narodi opozarjajo na sovjetsko nevarnost

Buenosaireška delegacija Skupščine od komunizma zaslužnjenih narodov je objavila deklaracijo v tednu, ki je posvečen tem narodom. V njej poudarja, da predstavljajo Albanija, Romunija, Češkoslovaška, Estonika, Madžarska, Litva, Letonija, Bolgarija in Poljska 120 milijonov prebivalcev, ki so pod sovjetskim imperializmom. Istočasno pa ima 43 milijonov članov komunističnih strank na vsem svetu zaslužnjenih 1.300.000.000 ljudi.

Končno deklaracija poudarja, da sovjetski napad na Češkoslovaško predstavlja nevarnost za Zahodno Evropo ter naproša argentinsko ljudstvo in vlado, naj povzdigneta svoj glas doma in na mednarodnih forumih „proti poseganju komunizma v življenje naših zaslužnjenih narodov“. Zahteva tudi svobodne volitve v vseh državah, ki so pod sovjetskim totalitarizmom.

dion, kjer se bodo čez dobrih 14 dni začele letošnje olimpijske igre. V noči iz ponedeljka na torek je prišlo do novih obojnih spopadov med policijo in študenti. Petnajst jih je bilo ubitih, veliko pa je bilo ranjenih.

V Rio de Janeiru se je v ponedeljek, 23. septembra, začela osma konferenca glavnih poveljnikov 19. ameriških držav pod geslom Združeni za varnost in razvoj. Na tej konferenci zastopa Argentina stališče, da mora biti vsaka država sama zadosti obojona za nastop proti notranjim in zunanjim sovražnikom. Proti skupnem sovražniku, ki ogroža varnost ameriškega sveta, pa mora priti do večje koordinacije med vojskami ameriških držav. Je pa proti ustanovitvi skupne vseameriške obojone sile.

Dr. Antonio Oliveira Salazar se v Lizboni še vedno bori s smrtjo. Pred dnevi se je 79-letnemu bolniku zdravje tako poslabšalo, da so zdravniki mislili, da portugalski državnik, ki je bil polnih 40 let na čelu portugalske vlade, ne bo mogel več prestatí krize. Zato so znova poklicali njegovega duhovnika, da mu je podelil zakramente za smrt. Predsednik države Americo Thomas je imel s člani državnega sveta več posvetov glede imenovanja Salazarjevega naslednika. Večina članov državnega sveta in ostalih vplivnih portugalskih osebnosti je tudi

Iz življenja in dogajanja v Argentini

Sestanek predsednikov Argentine in Urugvaja

Bil je v nedeljo, 22. t. m. v urugvajskem mestu Salto. Argentinski predsednik gral. Juan Carlos Onganía je prišel v mesto Concordia na argentinski strani. odkoder se je z motornim čolnom prepeljal na urugvajsko stran, kjer ga je sprejel predsednik sosednje države Jorge Pacheco Areco. Po pozdravu in sprejemu je argentinski predsednik položil venec pred spomenik urugvajskemu narodnemu junaku gralu Artigas, nato pa je bila slavnost priključitve električnega omrežja mesta Salto na argentinsko električno omrežje mesta Concordia, kar bo imelo za posledico, da bodo odslej tudi na urugvajski strani zadosti oskrbljeni z električno energijo, ker jo bodo dobivali iz Argentine.

Blagoslovitev temeljnega kamna zavetišča za begunce

V soboto, 21. septembra, je bila blagoslovitev temeljnega kamna za novo zavetišče za begunce. ki deluje pod okriljem Združenih narodov. Zgradili ga bodo na zemljišču, ki je na Km. 47, Ruta 8 v mestu Los Robles blizu Pilarja. Po dogovoru mora biti zavetišče postavljeno v teku enega leta. V zavodu bo prostora za okoli 250 oseb. V njem bo tudi oddelek za živčno bolne.

V imenu predsednika Argentinskega

mnenja, da bi bila najprimernejša osebnost za bodočega predsednika Salazarjev dolgoletni najožji sodelavec 62-letni Marcelo Caetano.

V Angliji se znova razburjajo glede Malvinov, ki jih zahteva Argentina za sebe. Povod za to je dal list Daily Express, češ, da je britanska vlada pripravljena Malvinske otoke izročiti Argentini. Na to novice je takoj odgovoril britanski zunanji minister Stewart z izjavo, da Vel. Britanija glede bodoče uporabe Malvinskih otokov ne bo storila ničesar brez pristanka britanskih prebivalcev teh otokov. Daily Express je pa nato objavil še drug članek z napadom na britansko laburistično vlado glede njenega zadržanja v zadevi Malvinskih otokov, češ, da bi bila izročitev Malvinskih otokov Argentini „najslabša od vseh izdaj“.

V Grčiji bo 29. t. m. ljudsko glasovanje o novi ustavi. O njej se bodo morali izjaviti vsi v volilne imenike vpisani Grki, ker je po zakonu predpisano obvezno glasovanje. Sedanji predsednik grške vlade je izjavil, da se bo kralj vrnil v Grčijo takoj po splošnih volitvah. Kdaj bodo te volitve, še ni znano. Lahko pa tudi prej, če bo tako sklenila vlada. Na svobodo je bilo izpuščenih tudi več političnih osebnosti. Med njimi biv. predsednika vlade Papandreou in Papadopolos.

katoliškega izseljenskega odbora moronskega škofa msgra. Mihaela Raspantija je opravil blagoslovitev direktor slov. dušnih pastirjev msgr. Anton Orchar. Pri slavnosti so bili med drugim navzoči minister zvezne vlade za socialno blagostanje ing. Konrad E. Bauer, delegat Visokega komisarja za varstvo beguncev za Ameriko poslanik Franc Urutia, delegat istega za Argentino Hugo Idoyaga in drugi.

Odkritje gverilske skupine

Policija v Tucumanu je 19. t. m. na področju mesta Taco Ralo na posestvu La Cañada 100 km južno od Tucumana izsledila gverilsko taborišče. Po polurnem streljanju so prijeli 10 gverilcev, devet moških ter žensko Amando Beatriz Peralto, učiteljico iz mesta Bolívar v prov. Bs. As. Gverilci so imeli v taborišču vse vrste orožja in municije ter 3 tone živil v konzervah, kirurško orodje, radijske oddajne postaje ter kletke z golobi pismonoši. Na zaslišanju se je ugotovilo, da je eden od gverilcev Arturo Fe Gades, 31-letni španec, bivši jezuit, doktor teologije, ki je v tem redu deloval v Čilu, Paragvaj in Boliviji. Po izstopu iz reda, je bil delavski duhovnik, nato pa navadni delavec v mestu Tigre v prov. Buenos Aires.

Zaenkrat oblasti še niso mogle ugotoviti, ali so to peronisti, trockisti ali komunisti.

Slovinci v Lurdu

Izvirno poročilo Svobodni Sloveniji iz Francije

Med številnimi letošnjimi romarji v Lurdu so bili častno zastopani tudi Slovinci iz matične domovine in raznih držav Zahodne Evrope. Iz teh je bilo letos slovenskih romarjev bolj malo, glavčina je bila iz Slovenije. Po številu je bilo letošnje romanje iz Slovenije največje po zadnji vojni, saj je bilo vseh romarjev okoli tisoč. Edino vseslovensko romanje iz leta 1958 je preseglo to število, toda tedaj so romali v Lurd še Slovinci s Tržaškega in iz Goriške v Italiji, Slovinci iz Koroške v Avstriji in slovenski izseljenci iz raznih zahodnih evropskih držav. Tokrat pa so k lurški Mariji poromali v glavnem le Slovinci iz Slovenije, katerim se je pridružila samo manjša skupina Slovencev iz Koroške in 150 slovenskih naseljencev, ki žive v Franciji.

Skupina 200 romarjev je prišla v Lurd z vlakom čez Pariz. Spotoma je obiskala francosko prestolnico, romala v kapelo Čudodelne svetinje, nato pa se ustavila še v Lisieuxu in v Chartresu. Ostali del romarjev — večina — je potoval v 13 avtobusih. Mimogrede so se ustavili pri božji poti Naše Gospe v Einsiedelnu v Švici in v Arsu.

Romanje, čigar tehnično izvedbo je izvedla potovalna agencija Putnik, ki pa ni povsem zadovoljila romarjev, je padlo ravno v dneve, ko je bil ves svet pod vtišom vdora sovjetske vojske in oboroženih sil ostalih držav Varšavskega pakta v Čehoslovaško. Posebno Slovinci so sočustvovali s tako hudo prizadetimi Čehi in Slovaki, saj jih je v zgodovini dostikrat družila skupna borba za narodno svobodo.

Slovenske romarje je vodil pomožni škof v Ljubljani msgr. Stanislav Lenič, ki je pod sedanjim komunističnim režimom prebil v zaporih 8 let. Med romarji je bilo 50 duhovnikov, 8 zdravnikov, veliko razumnikov, med katerimi je bilo tudi nekaj vseučiliških profesorjev. Številno skupino akademikov je prijzno sprejela Cité sv. Petra za katoliško pomoč. Glavnino romarjev so sestavljali možje, žene in mladina z dežele ter iz industrijskih središč.

Za romanje je izšla lična brošura, v kateri je namen lurških romarskih pobožnosti prikazan kot duhovno snidenje z Bogom po Jezusu, srečanje z Marijo Devico, snidenje s Kristusom, s Cerkvijo in s samim seboj.

Vse to so skušali doseči predvsem z raznimi romarskimi pobožnostmi. Zlasti s koncelebriranimi mašami v baziliki Rožnega venca v soboto, 24. avgusta, v votlini v nedeljo, 25. in v baziliki sv. Pija X. v ponedeljek, 26. avgusta, kjer je večina slovenskih duhovnikov somarševala s svojim škofom Leničem. Te službe božje so pokazale, da so Slovinci že zvesto sprejeli novo liturgijo, kateri so njihove veličastne pesmi namah vtisnile narodnosti, obenem pa katoliški pečat. Še pravi, da je to liturgija vse Cerkev, a kljub temu je tesno povezana s slovenskimi narodnim značajem. Petje vseh slovenskih romarjev je bilo za romarje ostalih narodnosti veliko preseženje.

Poleg svojih lastnih romarskih pobožnosti so se slovenski romarji udeleževali tudi skupnih romarskih slavnosti ter bili tako zbrani z najrazličnejšimi narodi sveta okoli Marije in njenega božjega Sina. V ponedeljek, 26. avgusta,

so imeli Slovinci to čast, da so stopali prvi v procesiji sv. Rešnjega Telesa, potem, ko so zjutraj opravili križev pot, ki jih često spominja na njihovo lastno težko pot v sedanosti.

Slovenski romarji so v družbi z drugimi romarji prosili za skupne namene kat. Cerkev, tako za uspeh zadnjega mednarodnega euharističnega kongresa v Bogoti, za mir v svetu, toda pri tem niso pozabili prositi še za svoje namene, dovolj številne, ki so jih zaupali Naši Gospe v Lurdu.

Skoro vsi slovenski romarji so se med bivanjem v Lurdu udeležili tudi predavanja direktorja slovenske katoliške misije v Franciji g. Naceta Čretnika, ki jih je podrobneje seznanil s poslanstvom in dogodki v Lurdu. G. direktor Čretnik je seveda z vso vnemo pomagal pri organiziranju tega velikega slovenskega romanja.

Slovenski Marijini častilci so na romarje ostalih narodnosti v Lurdu napravili najlepši vtis. Tako zaradi svojega

Kongres evropskih manjšin

Letošnji kongres Federalistične unije evropskih manjšin je bil v Lienzu v Vzhodni Tirolski od 11. do 15. septembra. Udeležilo se ga je nad 60 delegatov. Zastopali so na kongresu 24 v Federalistično unijo evropskih manjšin vključenih organizacij. Kongres je pričel podpredsednik unije Laurent Pierre. Spregovorili pa so ob tej priliki tudi generalni sekretar Povl Skadegard, namestnik deželnega glavarja Tirolske dr. Prior, okrajni glavar Vzhodne Tirolske dr. Doblender in župan mesta Lienz dr. Huber.

O trenutnem stanju južnotirolskega vprašanja je govoril poslanec dr. Mitterdorfer. Dejal je, da zavirajo v Italiji nacionalistični krogi ureditev odnosov med nemško manjšino in italijanskim prebivalstvom. Ti nacionalistično nastrojene krogi italijanske narodnosti so proti slehernemu sporazumu. Kljub temu pa je treba poudariti, da se je v zadnjem času tudi na italijanski strani v marsičem spremenilo mišljenje glede južnotirolskega vprašanja. Gre pri tem sicer za posameznike, vendar vse kaže, da bo možno priti vendar do gotovih pozitivnih zaključkov. Glede na položaj manjšin vobče je dr. Mitterdorfer dejal, da bi bile resnične rešitve možne ob popolni enakopravnosti manjšin šele tedaj, kadar bi meje med državami ne igrале več nobene vloge, kadar bi jih občutili le še kot „tenke svilene niti“. Dosega tega cilja je povezana še z nešteto ovirami. Kljub temu se morata tako večinski narod kot manjšina truditi za evropsko rešitev manjšinskega vprašanja.

Generalni tajnik Skadegard je poročal na kongresu o delu unije ter poudaril, da bi bilo možno doseči za manjšine več, ako bi bilo medsebojno sodelovanje še tesnejše. V diskusiji je poudarjal potrebo po večjem kontaktu med manjšinami tudi znani poznavelec manjšinskih vprašanj dr. Teodor Veiter. Ta kontakt bi bil še prav posebno potreben med manjšinami, ki žive v isti državi. Koliko morejo taki stiki manjšinam koristiti, je dokazal na primeru Slovencev v Benečiji, katere so skušali Italijani

zgledega zadržanja in svoje organiziranosti, zlasti pa zaradi številnih narodnih noš, ki so vzbujale splošno pozornost. Zato so slovenske romarje v narodnih nošah ob najslovesnejših skupnih romarskih pobožnostih postavili na častna mesta. Tako zlasti pred baziliko Rožnega venca, ob podelitvi blagoslova papeževskega vikarja kardinala Dell'Acqua z Najsvetejšim bolnikom.

O slovenskem romanju je prinesel lepo poročilo tudi lurški list Journal de la Grotte Lourdes dne 8. septembra 1968 z velikimi slikami: kardinal Dell'Acqua podeljuje blagoslov z Najsvetejšim bolnikom, Slovinci in narodnih nošah in slovenski romarji v narodnih nošah pred lurško votlino.

Nič manjši pozornost ni vzbujali na številne romarje ubrano in mogočno petje slovenskih Marijinih pesmi. Zlasti pesem Marija skoz' življenje, ki so jo slovenski romarji peli ob prihodu in odhodu iz Lurda. Mogočno je odmevala povsod, saj je pa bila tudi zapeta kot izraz zahvale, na tudi kot ponižna in proseča molitev slovenskih romarjev za sedanost in bodočnost Slovencev in njihove domovine.

dolgo časa zamolčati. Prav pomoč primorskih Slovencev, ki so omogočili v Beneški Sloveniji svojim rojakom celo gostovanje tržaškega Narodnega gledališča, pa je povzročila polagoma pomlajenje narodnega življa tam, kjer je izgledalo, da je že zamrl zadnji plamen narodne zavesti. Dejal je, da je škoda za obe manjšini v Italiji, tako za Slovence na Primorskem kot za Južne Tirole, ako med tema manjšinama ni nobenih medsebojnih stikov.

Predstavniki južnotirolske manjšine, senator dr. Volgger je omenil, da so obstajali taki stiki prva leta po vojni in bi jih bilo treba obnoviti.

V diskusiji je bilo povedano, da so tudi tržaški udeleženci sestanka slovenskih izobražencev v Dragi izrazili željo po sodelovanju z južnotirolsko manjšino.

Zanimivi so bili na kongresu pogledi v narodnostno stanje posameznih evropskih manjšin. Najbolj zaščitene so manjšine katerih pravice so izpovedane v mednarodnih pogodbah. Med njimi so včlanjene v Federalistično unijo evropskih manjšin sledeče manjšine: Danci v Zahodni Nemčiji, Nemci na Danskem, Južni Tirolci, Slovinci na Tržaškem ter Slovinci v Avstriji, zajeti v Narodnem svetu koroških Slovencev. V slabšem položaju so manjšine, ki žive v drugih državah, ne da bi bile mednarodno zaščitene, kot npr. Francozi v dolini Aosta ali Nemci v Elzasu. Te manjšine so odvisne v prvi vrsti od lastne aktivnosti ter od pomoči matičnega naroda. Tretjo skupino predstavljajo manjšine, ki se ne morejo ozirati na kako matično državo, kot npr. Sardi, Katalonci, Ladinci, Laponci itd. Je pa vključena v Federalistično unijo evropskih manjšin še ena skupina, in sicer zastopniki manjšin, ki so morali zapustiti domovino leta 1945 iz političnih razlogov.

Kongres je pokazal da so načelno gledano problemi skoro pri vseh manjšinah enaki. Gre pri tem za preziranje manjšin po večinskem narodu, ki misli pod besedo „integracija“ ponavadi „asimilacija“. Nezaupanje na strani večinskega naroda je še povsod zelo močno

Veličino dogodka 29. oktobra 1918 bomo razumeli, če si pokličemo v spomin tole: 70 let poprej, t. j. leta 1848 meseca marca, še predno je bil objavljen program Združene Slovenije, je Korošec Matija Majer v Bleiweisovih Novicah v članku „Slava Bogu na višavah“ napisal slovenske želje tako-le: „Kaj pa mi želimo? Več stvari — najmenitnejši pak je: da bode nam slobodno, da moremo v Sloveniji kadar koli hočemo in kakor hočemo po malim v šole in kanclije upeljati naš slovenski jezik“.

Ali si morete predstavljati na skromnejši način izrečeno skromnejšo željo slovenskega naroda: „da bi smel po malim v šole in kanclije upeljati slovenski jezik“. Samo „po malim“ in nič več.

70 let potem, ko je bila izrečena ta skromna želja, pa so padli okovi in nastala je nova država, svobodna, narodna, kateri je bil voditelj Slovencev predsednik in suveren.

Kratka je bila doba 70 let, pa zadosti dolga, da je slovenski narod preživel otroško dobo in dokazal neuničljivo življenjsko silo. Dokazal pa je tudi, da se je znal dvigniti v teh 70 letih na stopnjo enega najbolj kulturnih narodov v tem delu Evrope, kljub temu, da je bil zatiran in zaničevan in da se je moral boriti za svoje golo življenje.

Miloš Stare, v govoru ob proslavi 40-letnice 29. oktobra, 19. oktobra 1958

Kaj pišejo

Iz pisma ing. Jerneja Dobovška iz Zahodne Nemčije, kjer je na študijski spolnitvi:

V Hamburgu sva se srečala s sošolcem, ki je na praksi v Nemčiji, tako, da sva lahko govorila po kate-ljansko. Prejšnjo nedeljo (11. avgusta) zjutraj smo odpotovali v Berlin. Vozili smo se skoraj 11 ur, ker smo morali na meji dvakrat čakati: Prvič, ko smo vstopali v rusko zono in drugič, ko smo se pripeljali v Zahodni Berlin.

V Berlinu smo stanovali v Dijaškem domu. Že prvo noč smo šli na ogled mesta. Vtis, ki sem ga dobil, je nekaj posebnega. Zahodni Berlin je kakor trn v komunističnem svetu. Do te ugotovitve sem prišel zlasti še po ogledu druge zone. V Zahodnem Berlinu so novsod najmodernejše stavbe, izvrstne trgovine, krasna gledališča, čudovite cerkve. Bili smo med drugim tudi v novi bolnišnici, ki jo bodo odprli prihodnje leto. Je pravo mesto.

Vzhodna zona je takšna, kakršno sem si predstavljal: v središču je nekaj stavb, ki jih lahko pokažejo, toda, kamor sem šel, sem opazil, da je to samo lupina in da je življenje tu v resnici težko, čeprav so živila nekaj cenejša.

Govoril sem z gospo, ki kot pri- ter se je treba tako manjšini kot večinskemu narodu stalno truditi za medsebojno zaupanje. Vedeti pa je treba pri tem, da bo vedno možno graditi v vrstah večinskega naroda tako zaupanje le na posamezne osebe z visokim etosom.

Na kongresu je bila sprejeta tudi resolucija o položaju slovenske manjšine na Koroškem. Naslovljena je bila po Federalistični uniji evropskih manjšin na avstrijsko vladu. V njej je bila izražena želja po nadaljevanju razgovorov avstrijskih vladnih predstavnikov z zastopniki koroških Slovencev, da bi bilo tako možno rešiti brez ugotavljanja manjšine še odprta vprašanja na področju šolstva, uradnega jezika in dvojezičnih napisov. Prav tako pa bi bilo treba zagotoviti Slovincem primerno finančno podporo za vzdrževanje njihovih kulturnih in gospodarskih ustanov. „Uresničitev teh želja in pravic,“ tako je v resoluciji povedano, „bi olajšala vsem, ki se trudijo za pravično rešitev južnotirolskega vprašanja, zagovarjanje tozadevnega stališča.“

vatna nameščenka zasluži 370 mark na mesec. To je povprečna plača privatnega nameščenca v Vzhodnem Berlinu. (V Zahodnem Berlinu je nameščenka plača vsaj še enkrat večja, povprečna delavska plača pa je 800 mark na mesec, up. ur.) Toda z zaslužkom 370 mark ni mogoče delati čudežev. Saj stane npr. kg kave 70 mark. Nafta 1.50 liter. Če pa hočeš kupiti najmanjši avto, stane 8.000 mark, toda nanj moraš čakati — 5 let.

Ob vstopu v vzhodno zono moraš zamenjati 5 zahodnonemških mark (zamenjava 1:1) ter moraš ta denar tudi porabiti v vzhodnem Berlinu. Tu sem s tovariši tudi napravil krožno potovanje. Vzhodna Nemka nam je kot vodič razkazovala to, kar komunisti žele pokazati obiskovalcem. Bili smo opozorjeni, da je prepovedano slikanje naprav ob zidu in kontrolnih postaj, ker da so „vojaški objekti“. Tramvaji in avtobusi so „predtopni“. Pivo je zanič. Sploh ob vsaki priložnosti se lahko prepričaš, kako slabo uspeva komunistični sistem v praksi. Označba piva na steklenici je bila npr. nalepljena narobe. Če si hotel vedeti, kakšno pivo piješ, si moral njeovo označbo brati skozi tekočino.

Ko sem se vračal v Zahodni Berlin, so mi aktovko in vse papirje temeljito pregledali. Vsa procedura je trajala skoro tri četrt ure. Z obiska sovjetske zone sem odnesel mračne, žalostne spomine o vsem, kar sem videl, zlasti o težkem, neveselem življenju ljudi.

V zahodnem Berlinu sem bil med drugim v Schillerjevem gledališču in gledal predstavo Moliera. V središču mesta sem si ogledal tudi napol porušen stolp cerkve, zraven njega pa moderno novo cerkev, ki je ponoch osvetljena z modro svetlobo. Zraven je Europa Zenter — velikanski kompleks trgovin, pisarni itd. Tu je tudi prostor za drsanje na umetnem ledu. Univerza ima svoje prostore v kompleksu ogromnih novih stavb, vse okoli nje je pa en sam park. Sploh je v Berlinu veliko zelenja: 20% površine so parki in drevesa.

Ogledal sem si tudi živalski in botanični vrt z rastlinami iz vseh krajev. V sredini je veliko stekleno poslopje s tropskim ozračjem z najbolj čudovitimi rastlinami.

Hrana ter na splošno vse stvari so v Berlinu dražje kot v Hamburgu, toda Hamburg kot mesto se še daleč ne more primerjati z Berlinom.

Za slovo od Berlina smo napravili triurno vožnjo (od 9—12 zvečer) z motornim čolnom po jezeru. Na krovu ladje nas je bila skupina s kitaro ter smo prepevali pesmi raznih dežel. Bilo je res lepo.

V Hamburgu smo se vračali z avtobusi. Med vožnjo smo imeli „show“. Fantje in dekleta raznih narodov so nastopali s svojimi pesmimi. Ob osmih zjutraj 17. avgusta smo bili že v Hamburgu... 24. avgusta bom odšel za teden dni na Švedsko. Dobil sem znižani dijaški vozni list.

Poslanska zbornica ZDA je odobrila novi državni proračun, v katerem je postavka za Zvezo za pomoč določena na 270 milijonov dolarjev, t. j. 57% manj kakor je predlagal Johnson. Letošnji ameriški prispevek za Zvezo za napredek je najnižji, kar jih je bilo doslej v ameriških proračunih za to Kennedyjevo ustanovo.

Poklonitev Ukrajinske univerze kard. Slipju

Na zaost se poklonitev ukrajinske katoliške univerze sv. Klementa (s slovenskim oddelkom) ni vršila v Slovenski hiši, kakor je bilo napovedano. Zaradi enodnevnih zamude kardinalove vrnitve iz Misionesa se je program spreminil v toliko, da se je mogla vršiti poklonitev šele ob pol dveh popoldan, kar pa v Slovenski hiši zaradi priprav na odru za otroško proslavo osvobodjenja ni bilo mogoče. Tako so dale na razpolago svoje prostore sestre Nuestra Señora del Milagro na ul. Mariano Acosta 195. Tam se je zbralo v tej precej neugodni uri vendar par sto ljudi; poleg profesorjev in slušateljev univerze tudi dijaki srednje šole, ki spada pod okrilje ukrajinskega dela univerze, dalje zastopniki slovanskih znanstvenih ustanov, kakor poljske Knjižnice Domejke, hrvatske Studia Croatica, Revije Hrvatske in Argentinsko hrvatskega kulturnega kluba ter Slovenske kulturne akcije; zastopniki Zveze Poljakov, Zedinjene Slovenije, česnarji in mnogo ukrajinskega in slovenskega občinstva. Na odličnem mestu je bil direktor msgr. Orehar, Kardinal je vstopil s

svojim spremstvom, v katerem so bili se trije ukrajinski škofje, namrec argentinski dr. Sapeljak in gosta iz kanade (torontski in edmontski), predstavnik Ukrajincev in Slovencev (član Narodnega odbora), in več profesorjev.

Pozdravne besede je govoril direktor Fakultete prof. dr. Bohdan Halajczuk v kasteljanščini in ukrajiniščini, ki je pozdravil Nj. Ekselenco in goste. Nato je dal besedo glavnemu in edinemu govorniku prof. dr. Tinetu Debeljaku. Ta je govoril v imenu Fakultete v celoti in posebej v imenu Slovencev. Po uvodnih besedah v kasteljanščini se je v imenu Slovencev zahvalil v slovenskiščini za slovenski oddelek pri univerzi, na kar je v italijanshini označil posebne naloge fakultete in njene cilje na polju znanstvenega razumevanja preteklosti in sedanosti pokrajim med Vzhodom in Zahodom. Posebej je poudarjal pomen slavistike na njej, ker je to edini zavod slavističnih ved v Latinski Ameriki. Nato se je dotaknil kulturnih zvez med Ukrajinci in Slovenci ter se v ukrajiniščini zahvalil Nj. Ekselenci kot Ustanovitelju, Branivcu in Promotorju

te fakultete. Zaključil pa je po stari srednjeveški zetji „vivat, crescat, floreat Universitas caotica ucrania Sancti Clementis papae!“

Po tem pozdravu je prof. Wasylyk razdelil ukrajinskim srednješolcem, ki spadajo pod vodstvo univerze, solske knjizice, ki jih je podpisal kardinal Slipy, v spomin na obisk.

Nato je povzel besedo kardinal Josef Slipy, ta markantna osebnost natik svetopisemskim patriarhom, ter je deloma ukrajinsko deloma italijansko govoril predvsem o potrebi znanstvenega izobraževanja mladine. Znanstvena priprava mu je najvažnejša zadeva v življenju inteligenta, zato je ustanovil fakulteto v Buenos Airesu, da prebudi toliko njegovih sonarodnjakov in jim da znanstveno osnovo za razumevanje dogajanj med Vzhodom in Zahodom, ki ga ne dobe drugod v Južni Ameriki. Govoril je na široko o slovanskih medsebojnih stikih, ki jih pozna do potankosti, in o potrebi skupnega šolanja, kakor je tudi on v Innsbrucku študiral med slovanskimi sošolci. Pri omembi takih medsebojnih znanstvenih delavcev se je imenoma spomnil „slavnega slovenskega profesorja Grivca“. Njegova želja je, ustanoviti v Buenos Airesu slavi-

stično središče v Južni Ameriki ter zbrati okrog njega vse slovenske narode. Govoril je o tej široki koncepciji, ki pomeni bodočnost njegove ustanove.

S tem je bil zaključen pozdrav, na kar se je kardinal podal s svojim spremstvom in profesorji v sejno sobo, kjer je tem najožjim sodelavcem še enkrat govoril o potrebi slovanskega znanstvenega dela in o načrtih za bodočnost.

Med tem so slovenski slušatelji napravili špalir na hodniku pred sejno dvorano, in ko je kardinal odhajal, mu jih je prof. Debeljak predstavil in on je slednjemu med njimi ponudil roko.

Tako se je končala poklonitev Ukrajinske katoliške univerze sv. papeža Klementa v Buenos Airesu velikemu znanstveniku, teologu, mučeniku in Slovnanu Nj. Ekselenci kardinalu Slipju, kijeveskemu metropolitu, pri katerem so vidno vlogo predstavljali tudi Slovenci v zahvalo za slovenski oddelek na njej in iz spoštovanja pred človekom, ki je 18 let preživel na prisilnem delu v Sibiriji in tega ni niti z besedico očitil.

Drugi dan se je kardinal Slipy odpeljal na obisk k Ukrajincem v Avstralijo.

Novice iz Slovenije

Repertoar Slov. narodnega gledališča v Ljubljani za sezono 1968/69

Drama: Slovenska dela — Dominik Smole: Krst pri Savici; Jože Javoršek: Manevri (komedija) in Ivan Mrak: Mirabeau; svetovni klasiki: Shakespeare: Hamlet; Heinrich von Kleist: Princ Homburški, Georges Feydeau: La Dame de Chez Maxim; sodobna tuja dramatika: John Arden: Ples narednika Musgrava; Tom Stoppard: Rosenkranz in Gildenstern; Edvard Albee: Kočljivo ravnotežje; ponovitve: Peter Weiss: Marat — de Sade in Brendan Behan: Talec.

Opera in balet: D. Švara: Ocean; G. Donizetti: Don Pasquale, U. Giordano: Andre Chenier; Gounod: Faust; G. Bizet: Carmen; K. Weill: Vzpon in propad mesta Mahagonnyja. Baletni premieri: S. Prokofjev: Romeo in Julia in P. Lindpaintner: Danina. Baletni večer: B. Bartok: Čudežni mandarin; K. Fribec: Vibracije in C. Orff: Carmina Burana. Ponovitve bodo po naslednje: Foerster: Gorenjski slavček, B. Smetana: Prodana nevesta, L. Janaček: Katja Kabanova, M. Musorgski: Soročinski selem. G. Rossini: Sevilski brivec, G. Verdi: Aida, Trubadur, Nabucco, Rigoletto, Ples v maskah, G. Pucini: Tosca, Madame Butterfly, Turandot, J. Haydn: Svet na mesecu.

Pri restavracijskih delih v celjski farni cerkvi so v Marijini kapelici odkrili starodavne freske, ki so bile naslikane konec 14. ali v začetku 15. stoletja.

V Sloveniji je med vsemi zaposlenimi že 41% žensk. Leta 1967 je bilo v Sloveniji 490.513 zaposlenih, od teh je bilo 197.709 žensk. V slovenski industriji je zaposlenih 39,7% žensk, ali v številnih poklih od 224.461 zaposlenih je 89.187 žensk. Največ žensk zaposluje tekstilna industrija 74,9%, v tobačni jih je 67,9%, usnjarski 54%, grafični 52,3%, živilski 44%, kemični 40,6%, lesni 38%, papirni 35,6% in gumarski industriji 34,9%.

Ekipa slovenskega jamarskega društva je v avgustu raziskovala Pološko jamo, ki je ena najbolj zanimivih jamskih tvorb na Krasu. Jama meri 5200 m in sodi med največje kraške jame. Letos so jamarji v njej prodrli še 300 m globlje. Namen letošnjega raziskovanja je bila preučitev vodnih tokov ter ugo-

tovitev v razsežnosti Pološke jame in njenih drugih značilnosti. Ekipa je prebila v jami 54 ur, kar je slovenski rekord.

Smrt dveh slovenskih letalcev. Bivša pilota slovenskega letalskega podjetja Adria aviopromet (AA) kapetan Ivan Sajevec in pilot Ciril Križnar sta bila v zadnjem času v službi južnojaponske letalske družbe Basco. Pred meseci sta vodila potniško letalo DC3, ki so ga uporniki proti jemski vladi v Adenu sestrelili. Prva poročila so navajala, da so preživele potnike, med katerimi da sta bila tudi slovenska pilota, jemski uporniki prepeljali v mesto Said. Zadnja poročila Mednarodnega rdečega križa pa navajajo, da sta pri sestrelitvi letala izgubila življenje oba slovenska letalca.

Ljubljanski satirični list Pavliha si je drznil vprašati: „Še pomnite, tovariši, da je bilo pred vojno na Slovenskem manj gospodov kot jih je danes?“ Spravil se je tudi nad „heroje“, ki jih je doma na pretek z ugotovitvijo: „Kadar je herojev preveč, pričnemo dvomiti v njihovo herojstvo.“ Zapisal je tudi naslednji pogovor dveh državljanov: „Ti, jaz si kar ne morem predstavljati brezposelnosti v socialistični državi?“ Odgovor: „Čemu bi si jo pa predstavljali? Saj jo lahko vidiš!“ Zapisal je tudi čemu primerno domisljico: „V glavi nič, v rokah — bič.“

Umrli so. V Ljubljani: Ludvik Vončina, Ejub Mušič, Edvard Pegan, uradnik v p., Marijan Mihelič, Terezija Jerman roj. Kodela, Agnes Žužek, Anton Detela, prof. v p., Mihael Gradolnik, Angela Stary roj. Živec, Jernej Menart, upok., Ivan Kovaček, upok., Franc Gregorinčič, upok., Ivan Dolničar, upok., Viktorija Pahor, upok., Rudolf Krainer, žel. sprevodnik v p. in Alojzij Kern, tatarski mojster v Komendi, Karolina Žugelj-Jordanova v Podbočju, Frančiška Mrak roj. Selan v Notranjih gorah, Pepca Melliwa roj. Burger v Postojni, Marija Mencinger, upok. v Žgošah, ing. Boris Pipan v Mariboru, Danijel Barle, upok. v Laškem, Vera Horvat, zobotehničarka v Kopru, Kristina Mlakar v Ložu, Anton Burgar, prof. v p., prvi slovenski gimnazijski ravnatelj v Kočevju, Franc Logar v Šmarjeti, Peter Šimenc, elektromonter v Mengšu, Jože Cvikel v Kranju, Franc Debevec, strojni mizar v Borovnici in Franc Žot v Borovnici.

SLOVENC I V ARGENTINI

BUENOS AIRES

V zadnji številki Svobodne Slovenije smo objavili, da so bila razposlana vabila za slavnostno akademijo in večerjo 26. oktobra odbornikom organizacij in ustanov, javnim delavcem, vzgojiteljem, kulturnim ustvarjalcem itd. Vse, ki so ta vabila sprejeli, pa tudi tiste, ki jih morda zaradi kakršnih koli ovir še niso dobili, prosimo, naj ne odlašajo s prijavo svoje udeležbe.

Prijavijo naj pri predsednikih svojih organizacij ali ustanov, v slovenskih domovih ali v Slovenski hiši v Dušnopastirski pisarni ali Svobodni Sloveniji.

Dasi je dvorana v Slovenski hiši velika, vendar ne bo mogoče sprejeti prijav preko števila, ki ga zmore dvorana.

Poročili o nedeljski proslavi slovenskih šolskih otrok škofa Slomška in slovenskega narodnega praznika, slovenske zastave ter 50 letnice prve slovenske vlade, ter o predstavi Matura bomo prinesli v prihodnji številki.

III. mladinska tombola

Med prireditve, ki že prehajajo v tradicijo v naši skupnosti, lahko prštejemo mladinsko tombolo. Letošnja je bila že tretja po vrsti. Odigrala se je v nedeljo 8. septembra v prostorih Slomškovega doma v Ramos Mejiji. Če upoštevamo namen te prireditve (čisti dobiček je namenjen nakupu telovadnih naprav, katerih bodo deležni vsi okrajji), moramo ugotoviti, da obisk ni bil zadovoljiv. Lahko bi bilo več starih, ki bi podprli mlade napore, moralo pa bi biti tudi več mladine.

Tombola se je pričela z enournu zamudo. Potekla je v najlepšem redu. Glavni dobiček, krasen „living“, naklonjenost g. Luke Milharčića, je zadel Pavlinka Dobovškova. Dr. Jože Dobovšek je ob tej priliki daroval za mladinske organizacije 20.000 pesov. Še nad sto ostalih lepih dobitkov je bilo razdeljenih med prisotne rojake in tudi domačine. Za prodajo tablic in potrežbo gostov so poskrbele mlade mo-

1918

Svobodni demokratični Slovenci v Argentini bodo tudi letos svečano proslavili

slovenski narodni praznik 29. oktober

in

dan slovenske zastave

Proslavili pa bodo ob tej priliki tudi z vso slovesnostjo 50-letnico, odkar smo Slovenci po tisočletnem suženjstvu in tlačanstvu dobili

prvo svobodno slovensko vlado

Za to slovesnost so demokratični Slovenci povabili v Argentino dolgoletnega borca za svobodo slovenskega naroda

dr. Miha Kreka,

predsednika Narodnega odbora za Slovenijo.

Spored prireditev v nedeljo, 27. oktobra, bo ta-le:

1. Ob 11 dopoldne bo dr. Miha Krek v spremstvu predstavnikov svobodnih Slovencev v Argentini položil venec pred spomenik generala San Martina.
2. Popoldne bo v Slovenski hiši (uro bomo še objavili) sv. maša za vse Slovence, ki so se borili in žrtvovali za svobodo slovenskega naroda.
3. Po sv. maši bo v Slovenski hiši slavnostno zborovanje, katerega osrednja točka bo govor predsednika Narodnega odbora za Slovenijo dr. Mihe Kreka.

Vsi Slovenci s področja Vel. Buenos Airesa so vabljeni, da se udeležijo dopoldanskega polaganja venca pred spomenik generala San Martina, popoldne pa sv. maše in slavnostnega zborovanja.

Vse, ki imajo narodne noše, prav lepo prosimo, naj se dopoldanskega polaganja venca udeležijo v narodnih nošah.

pesmi: Dolenjska napitnica, Godci in Brateci veseli vsi.

Predsednik Slomškovega doma Herman Zupan ml. je zatem govoril o pomenu slavlja. Poudarjal je, da dom služi svojemu namenu: je zbirališče rojakov, v njem je ob nedeljah in praznikih slovenska maša, v domu je slovenska šola, v njem so igre, šport. Poudarjal je povezanost ljudi z domom, kar potrjuje rezultat akcije za plačilo doma, ko so v nekaj mesecih ljudje — med temi pretežno družine — do 15. septembra prevzele od Slomškovega doma 4 milijone pesov.

Sledili so ljubki prizori o letnih časih — pomlad, poletje s kresom, jesen in zima, ki sta jih z vso vestnostjo pripravila ga. Vera in Franci Holosan. Otroci so svoje vloge podali dobro pripravljene in z vso otroško ljubkostjo, prav lepo jih je dopolnjeval pevski zbor mladega Gallusa. Njegov nastop na tej proslavi je pričal, da je pod sposobnim in skrbnim vodstvom Tineta Selana.

Po končanem sporedu je bila družabna prireditev. Skavti so pa na prostornem prostoru Slomškovega vrta zažgali kres.

SAN JUSTO

Vsako ponedeljek, sredo, petek in soboto zvečer, včasih pa še ob nedeljah dopoldne je prostorno dvorišče Našega doma zasedeno z nabijalci žoge. So to odbojkaši: fantje, — mlajši in starejši — pa tudi dekleta. Mi starejši ki smo svojčas tudi imeli veliko smisla za igranje žoge, smo se zdaj uvrstili v oddaljene gledalce, saj nas pri igranju nadomeščajo že naši otroci. Pa nam tisto nabijanje — odkrito povedano — včasih preseda, oz. moti, ker, ko smo bili mi še... smo imeli smisel še za kak drug šport... Poiskal sem predsednika fantov, Staneta Urbanijo in ga vprašal, kakšen smisel ima toliko treninga odbojke. Ves navdušen mi je začel pripovedovati, da že, tretje leto igrajo v „Federación Metropolitana de Voleibol“ in da so si letos priborili „Copa Morgan“ in si osvojili prvo mesto med 25-imi moštvi. Priborili so si tudi „Copa Gen. Belgrano“ in zasedli prvo mesto med devetimi moštvi. Zdaj nisem hotel več spraševati, ker „pokali“, ki stojijo na polici v domovi „oštariji“, zgornovo pričajo o njih uspehih; jih je kakih 15. Po vsem tem zgleda, da bodo letos prišli iz 3 divizije v drugo in če bo šlo po sreči ter bodo z znanjem segli Riverju, ki je v prvi diviziji, do kolen, bodo postali elitni klub in se borili za državnega prvaka. V nedeljo, 13. oktobra, gredo na gostovanje v Mendoza in si to povabilo štejejo v veliko čast, ker so poleg Riverjeva edini buenosaireski klub, ki bo igral na turnirju, ki ga v Mendosi pripravlja „Club Agua y Energía“ in poleg omenjenih igra še „Seleccionado Mendocino“. Pri tolikih uspehih bomo še mi starejši lažje prenašali tisto večno nabijanje...

B. R.

1968

Vsako teden ena

ZIMSKA KMEČKA PESEM

Josip Murn-Aleksandrov

Skrinja lepo pisana,
z rožami porisana,
oj, ti dota moja!

V skrinjo pamet vso sem del,
v goro sem za zeta šel,
pamet, oj, in dota moja!

V gori čizek tam živi,
bolje njemu se godi,
pamet, dota, oj, — in žena moja!

Tega dne bo imel škof mašo tudi v Wollongongu.

Med Slovence v Melbournu bo prišel 14. oktobra in bo med njimi do 21. oktobra. Slovesna blagoslovitev cerkvice sv. Cirila in Metoda bo 20. oktobra. Med obiskom bodo cerkvenega dostojanstvenika slovenski rojaki počastili z akademijo in pogostitvijo. V Adelaidi bo škof Jenko od 24. do 27. oktobra, v Perthu pa po 27. oktobra.

V Melbournu so sedaj rojaki pridno na delu, da bi do škofovega prihoda v cerkvice sv. Cirila in Metoda dokončali glavna dela. Slovensko društvo v Melbournu je sklenilo darovati novi cerkvi krstni kamen. Iz Brightona je v Melbournu g. p. Bazilij pripeljal tudi slovenskega umetnika Franceta Benka, ki na steni za oltarjem izdeluje sliko sv. Cirila in Metoda v mozaiku. Za novo cerkev je p. Bazilij naročil tudi manjšerorgle, iz Slovenije pa tudi tri manjše zvonove.

Baragov dom v Melbournu je 16. septembra praznoval osemletnico obstoja. Obletnico bodo proslavili z domačim večerom 28. t. m.

Sedma otroška počitniška kolonija, ki jo pripravlja Zedinjena Slovenija v kordobske planine k č. g. dr. Rudolfu Hanželiču, bo odpotovala v petek, 27. decembra zvečer, vrnila pa se bo v nedeljo, 12. januarja zjutraj. Celotna oskrba za vožnjo znaša 10.000 pesov. Ob prijavi je treba plačati 3.000 pesov. Rok za prijave poteče 22. oktobra zaradi prošnje za znižano vožnjo. Počitniški dom za deklice je popolnoma in lepo preurejen. Vendar g. dr. Hanželič ni dvignil cene za vzdrževalnino. Je ista kot lansko leto: 450 pesov na dan. Spremljevalce kolonije bomo navedli drugič. Mogoče bo spremljal kolonijo tudi eden izmed tukajšnjih gg. duhovnikov.

„Šentjoško žegnanje“ Vsem faranom iz št. Jošta nad Vrhniko sporočamo, da bomo dne 29. septembra 1968 na Pristavi v Moronu zopet praznovali, tokrat že petič, svoje farno žegnanje. Ob 9 sv. maši z ljudskim petjem. Po sv. maši do kosila, ki bo ob 12, bo dve uri časa za razgovor s prijatelji in znanci. Vmes se bo dobilo tudi še kaj za pod zob. Vsi prav lepo vabljeni in na svidenje.

SLOVENC I PO SVETU

AVSTRALIJA

Škof msgr. dr. Janez Jenko med Slovenci v Avstraliji

Na povabilo slovenskih dušnih pastirjev v Avstraliji bo v mesecu oktobru na obisku pri Slovencih v tej deželi dr. Janez Jenko, škof Slovenskega Primorja. Na sydneyško letališče bo prišel 2. oktobra. Na letališču mu sydneyški Slovenci pripravljajo lep sprejem. Z naslednjim dnem bo škof začel svoje misijonarjenje med Slovenci v Avstraliji po naslednjem vrstnem redu: V Canberra bo od 3.—6. oktobra. Tega dne zvečer bo že tudi v Brisbanu. Dne 7. oktobra bo v New Castlu in Hamiltonu. V Sydneyu bo od 8. do 13. oktobra. Dne 13. oktobra bo imel škof tu tudi birmo slovenskih otrok, po birmi bo na čast škofu akademija, nato pogostitev.

PRISPEVAJTE V TISKOVNI SKLAD SVOB. SLOVENIJE!

G
A
L
L
U
S

V proslavo dvajsetletnice delovanja

12. oktobra ob 20:

KONCERT

Dvorana Slovenske hiše

Vstopnice v predprodaji

TRAGEDIJA NA GRČARICAH, 1943

Pred 25. leti je Stalinov partizan, general Pera Popivoda obkolil in uničil odred na Grčaricah.

V soboto dne 5. oktobra 1968,

točno ob 19.30 se bomo teh borcev za svobodo in demokracijo v Jugoslaviji spoštljivo spominjali pri službi božji, ki jo bo daroval za pokoj njih duš msgr. Anton Orehar v Slovenski kapeli na R. Falconu 4158. Vabimo k sv. maši prijatelje pokojnih in vse, ki še pomnijo zadnje povelje Draže Mihajlovića, izdano na pravoslavno veliko noč, dne 5. maja leta 1945, in ki se glasi:

Dragi soborci!

Tudi danes bomo nadaljevali pot k postavljenemu cilju. Naša borba in trpljenje za svobodo in človeške pravice, je od Boga dana. Mi bomo v tej borbi morda tudi izginiti, a je njena zmaga SIGURNA. zmaga za tiste, ki bodo preživele, in za potomce.

Prepričan o vaši odločnosti, da vztrajate do konca, vam, dragi soborci, pošiljam pozdrav

HRISTOS VOSKRESE!

ODBOR ZA PROSLAVO ŽRTEV NA GRČARICAH
v Buenos Airesu

BARKA BREZ RIBIČA

Režija: Marijan Willemart

Čas: sobota, 28. sept. ob 20.30.
nedelja, 29. sept. ob 18.

Kraj: Slovenska dvorana.

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Milos Stare
Redactor: José Kroselj
Redacción y Administración:
Ramón Falcón 4158, Buenos Aires
T. E. 69-9503
Argentina

OBVESTILA

Četrtek, 26. septembra 1968:

V Slovenski hiši ob 19.30 sestanek Slov. kat. akad. starešinstva. Govoril bo kanonik g. dr. Kraljič.

Sobota, 28. septembra 1968:

V Slovenski hiši ob 20.30 ponovitev igre Alejandra Casone: Barka brez ribiča.

V Slovenskem domu v San Martinu ob 20 skioptično predavanje g. dr. F. Žaklja o Baragovi zadevi.

V Slovenski hiši ob 19.30 sestanek

SKAD-a. Predaval bo dr. Brumen o razdoru med generacijami.

Nedelja, 29. septembra 1968:

V Slovenski hiši ob 18 igra Barka brez ribiča.

V Slovenski vasi na športnem igrišču XVI. mladinski dan.

V Slovenskem domu v Carapachayu pomladanski piknik.

Na Pristavi ob 18 predavanje g. dr. F. Žaklja o Baragi. Skioptične slike.

Sobota, 5. oktobra 1968:

V Slovenskem domu družabni večer.

V Slovenski hiši ob 19.30 XI. kultur-

ni večer SKA. Na sporedu predavanje F. Dolinarja: Odsotnost slovenske državne misli v prevratu leta 1918.

Nedelja, 6. oktobra 1968:

V Slovenskem domu v San Martinu ob pol 4 velika sanmartinska tombola.

V Slomškovem domu po maši informativni sestanek.

V Slovenski hiši po maši sestanek SDO in SFZ.

Družinska nedelja

na Pristavi v Castelarju
dne 6. oktobra 1967

G. dr. Jože Krivec bo imel
zanimivo predavanje

JAVNI NOTAR

**FRANCISCO RAUL
CASCANTE**
Escribano Público
Pta. baja, ofic. 3
Cangallo 1642 Buenos Aires
T. E. 35-3827

Slomškov dom išče OSKRBNIKA

Izredno ugodni pogoji. Informacije
pri odbornikih ob ponedeljkih zve-
čer in ob nedeljah po sv. maši
v domu

Dr. FRANC KNAVS ODVETNIK

Lavalle 1290, p. 12, of. 2, Capital
T. E. 35-2271
Uradne ure od 17-20
Na telefonu tudi dopoldne (10-12)
Luján, Francia 952
T. E. 735 ali 516
V petek in soboto od 9-13. ure.

Ali si ne želiš nov, moderen LIVING ali lepo VRTNO GARNITURO ali celo PIKNIK-garnituro (mizo z vdelanimi sedeži), ali RADIJSKI aparat, MEŠALNIK (licuadoro), kolekcijo PLOŠČ, blago za obleko, električno stensko uro itd. itd.?

Vse to in še mnogo kaj drugega lahko dobiš na

veliki sanmartinski tomboli

ki bo v nedeljo, 6. oktobra 1968, ob pol štirih popoldne

30 TOMBOL

100 ČINKVINOV

PO TOMBOLI LJUDSKA VESELICA, PRI KATERI SODELUJE

Planika

XII. OBLETNICA

OTVORITVE IN BLAGOSLOVITVE

NAŠEGA DOMA IZ SAN JUSTA

nedelja, 13. oktobra 1968

obenem sporočamo in opozarjamo vse članstvo na

tradicionalno člansko večerjo

v soboto, 5. oktobra 1968

SFZ

Morón

SDO

prirejata 5. oktobra na Slovenski pristavi v Castelarju

SPOMLADANSKI PLESNI VEČER

Začetek ob 20

Sodeluje orkester

Vabljeni tudi starejši

PO
TO
VA
NJA

TU
RI
ZEM

je vaša potovalna agencija.

Oddelek za Slovence vodi Armando Blažina

OBIŠČITE EVROPO — poslovno ali kot turisti. SREČAJTE se s svojimi sorodniki in prijatelji. ČAS NI OMEJEN.

V tem letu BREZ vizumov.

VOZŃJA Z LADJO

tja in nazaj 427.50 USA dolarjev

VOZŃJA Z LETALOM

CELOVEC 940.50 USA dolarjev

tja in nazaj TRST 904.10 USA dolarjev

Vse na odplačevanje

25% na račun in 12 ali 24 obrokov s 12% obrestmi

LADJE: G. Cesare — Augustus — Anna C —

Eugenie C — Enrico C

Avenida Córdoba 351
Buenos Aires

Tel.: 32-6070/6071/6078/6079

Janko Hafner

Polet okoli Lune in povratek na Zemljo

15. sept. 1968: Tass je sporočila, da je bila ta dan pogmana avtomatska postaja brez posadke Zond 5 s krožnice okrog Zemlje v interplanetarni prostor in da leti približno v naprej določeni smeri. Poročilo je bilo skopo in brez podrobnosti.

Z ruske strani sledi pet dni molka o postaji Zond 5. V Angliji je radijski teleskop v Jodrell Banku pod vodstvom ravnatelja Bernarda Lovella zasledoval polet postaje. Sir Lovell je ugotovil, da Zond 5 leti proti Luni in da je 18. sept. prenašala brezžično poleg telemetrijskih in drugih signalov tudi človeško govornico, reproducirano z magnetofonskega traka. Dalje je trdil, da je v približni razdalji 1600 km od Lune obkrožila nevidno stran Lune in nato začela povratni polet proti Zemlji.

20. sept.: Moskva je objavila, da je Zond 5 obkrožila Luno v oddaljenosti 1950 km in da nadaljuje polet. Avtomatska postaja je v torek, 17. sept. na brezžični ukaz z Zemlje s svojim raketnim motorjem popravila smer poleta. Vse naprave delujejo v redu in je postaja ves čas v zvezi z Zemljo.

21. sept.: Moskva molči, a Sir Lovell sporoča svetu, da je Zond 5 to noč vstopila v zemeljsko atmosfero in padla na

Zemljo. To potrjuje tudi naraščanje jakosti brezžičnih signalov postaje. Če je srečno pristala in če so jo tudi našli, bodo morali povedati Rusi.

22. sept.: Istočasno z obilico raznih izjav sovjetskih znanstvenikov je objavila Tass, da je Zond 5, potem ko se je v višjih zračnih plasteh zavrla s trenjem ob zraku, končno na padalu padla 21. sept. zvečer kakih 3800 km vzhodno od Afrike v Indijski ocean. Nekako na sredi med Afriko in Avstralijo jo je sovjetska ladja v nedeljo potegnila na krov. Poročilo nakazuje, da je postaja tudi nekakšna kabina, primerna za kozmonavta.

Veliki pomen dogodka je v tem, da se je prvič posrečilo pripeljati nazaj na Zemljo napravo, ki je obkrožila Luno. Zakaj vsako telo, ki pade od Lune do Zemlje, prileti v višje zračne plasti vsaj s hitrostjo 11.000 m na sekundo. To je hitrost okrog 40.000 km na uro. Pri tej hitrosti se sicer redki zrak pred toplotnim ščitom kabine nima časa umakniti in se silno stisne — komprimira — ter istočasno segreje do 10.000 stopinj Celzija. To vročino mora odvajati toplotni ščit in pri tem ne sme zgoreti. vsa ogromna gibalna energija kabine se ob zraku v nekaj minutah ubije in

spremeni v toploto. Druga nevarnost pa je pri vstopu v ozračje v tem, da mora kabina pod prav majhnim naklonskim kotom, ki se ne sme spremeniti za več kot le nekaj stopinj, udariti ob ozračje. Če je vpadni kot prestrm, ozračje prehitro zavre kabino, njena energija se tako naglo spremeni v toploto, da nastane še večja vročina, tako velika, da je toplotni ščit ne zdrži in vsa kabina zgore. Če je pa vpadni kot premajhen, kabina ne vdre v gostejše zračne plasti, ampak se ob njih odbije malce navzven. Ta pojav vidimo tudi, kadar mečemo ploščat kamenček po vodni površini. Kamen se odbija od vode in poskakuje po njej v vedno manjših skokih, dokler ne zgubi hitrosti in potone. Preplosko prihajajoča kabina pa se samo enkrat odbije ob ozračju: to ji zadošča, da se začne znova oddaljevati od Zemlje z isto hitrostjo, s katero je bila prvič poslana proti Luni. Spet bi nujno morala leteti sedem dni, preden bi se mogla približati Zemlji. Če bi se hotela zavreti z raketno silo, bi morala nositi s seboj tako mogočno raketo, kot je bila tista, ki jo je prvič poglala proti Luni! Te pa seveda nima.

Varen vstop v zemeljsko ozračje ob povratku z Lune in točno avtomatsko vodstvo za približno dosego točke pristanka sta pri tem podvigu najvažnejša predpogoja. Storjen je bil važen ko-

rak na poti do Lune, a primerjave s prvim Sputnikom in prvim Gagarinovim poletom so pretirane. Tudi na Zemljo prenešeni fotografski posnetki ne bodo pokazali več, kot bliže posnete in na daljavo prenešene slike Orbitrov.

Spet so Rusi odnesli Američanom pred nosom prvenstveni podvig. Ameriško vodstvo raketnih in vesmirskih poletov, še bolj pa ameriška javnost sta že živela v prepričanju, da soveti ne bodo več tako lahko dohiteli ameriškega naskoka na Luno. Sedaj je tekma v poletu na Luno zopet izenačena, čeprav svetovno časopisje po nepotrebnem podčrtava sovjetsko premoč, ki je v resnici ni. Američani imajo za prihodnji december tak polet, morda celo s posadko, v načrtu, kakor ga je Zond 5 izvedel v tretjem septembrskem tednu.

Pri poletu in vrnitvi kabine Zond 5 so Rusi dokazali naslednje:

1. Dosegli so v avtomatskem vodstvu vesmirskih kabin tolikšno dovršenost, da je vsaj enaka, če ne večja od ameriške.

2. Preizkusili so kabino in njene naprave na poletu do Lune in zlasti njen toplotni ščit ob vstopu v zemeljsko ozračje.

3. Preizkusili so komandno zvezo med Zemljo in kabino, saj so morali za neprestano zvezo z njo razpostaviti po morjih več telemetrijskih ladij. Ustva-

rili so torej zvezno omrežje, ki ga imajo Američani že nekaj let po kontinentih.

4. Rešili so kabino samo, ko je padla v določeno območje v Indijskem oceanu. Prešli so torej na ameriški način pristajanja na morju.

Časopisje pa pretirava, ko označuje ta uspeh kot uvod za ruski polet na Luno. Leteti okrog Lune brez pristanka na njej je neprimerno lažje, kot pa sestiti mehko na Luno in z nje odleteti varno na Zemljo. Prav tako časopisi pretiravajo v risbah, ko prikazujejo, da je postaja dvakrat obkrožila Luno. Ta postaja je samo enkrat obkrožila Luno. Njena pot je bila navadna osmica; v zgornji pentlji napisane osmice si mislimo Luno, spodnja pentlja pa že stoji na Zemlji.

Čeprav Sovjeti tega ne priznajo, je vendarle dejstvo, da je polet Zond 5 že ponovitev. Prvi ponesrečeni poskus so napravili letos 2. marca, ko so prav tako le s kratkimi besedami poslali na pot Zond 4. Tudi ta polet je Zapad zasledoval. Zond 4 je prav podobno obkrožil Luno in se vrnil do Zemlje, a je po ugotovitvah zahodnih znanstvenikov zgorel v zgornjih zračnih plasteh.

Je sicer mogoče, da bo še pred decembrskim ameriškim poletom okrog Lune to že obletel kak sovjetski kozmonavt. Za pristonek prvega človeka na Luni pa so Američani še v prednosti.